

Liefdesbaby !!!!

In oktober 1797, om precies te zijn zondag de 29ste, vond er in de kleine kerk van Veenwouden een toch wel opmerkelijke gebeurtenis plaats. Op die dag namelijk gaven Sierk Sijes en Neeltje Tjallings elkaar niet alleen het jawoord, maar lieten zij tevens hun drie weken oude zoon Tjalling Sierks dopen. Dat ging klaarblijkelijk in één moeite door. Maar er was iets aan de hand met de naam van de zuigeling. Hij had namelijk Sije moeten heten. Waarom? Wel, dat is eenvoudig uit te leggen. Volgens de Friese traditie werd de eerstgeboren jongen meestal naar de pake van vaderszijde vernoemd. In dit geval liep het begrijpelijk anders. Ongetwijfeld was Tjalling Rinzes toch wel enigszins vergramd over het feit, dat zijn dochter Neeltje in verwachting was geraakt van die dekselse Sierk Sijes. Wat lag meer voor de hand dan de oude man tevreden te stellen door zijn pasgeboren kleinzoon te tooien met zijn voornaam? Zo was iedereen gelukkig en vond liefdesbaby Tjalling zijn plaats in de wereld. De toon is wel gezet, want zoals hieronder zal blijken komen voorechtelijke liefdesbaby's vaker voor in de familiehistorie. Een stuk met een kwinkslag.

De wonderen zin de wereld nog niet uit, want sinds de tijd (en ook al daarvoor: in de zeventiende eeuw) wordt het fenomeen voorechtelijke zwangerschap regelmatig in onze familie waargenomen. Voorwaar een vruchtbaar geslacht. Toch is het doorgaans zo moeilijk niet. Het is natuurlijk allernaal gewoon een kwestie van timing. Het record 'trouwen-en-er-geen-gras-over- laten-groeien' staat, voor zover bekend, op naam van mijn eigen ouders. Zij trouwden in april 1964 en al in januari '65 aanschouwde ik het levenslicht (ik acht mijzelf een goede tweede; trouwen in maart 1992, vader van zoon Stijn in januari '93). Maar goed, laat ons de zaak in ernst behandelen. In onze dagen wordt er wat vrijer over gedacht. maar het is niet moeilijk om je voor te stellen, hoe groot de schande van de voorechtelijke zwangerschap in die negentiende eeuw en in die omgeving geweest moet zijn. Zo groot was Veenwouden immers niet.

Het bleef zoals gezegd, niet bij Sierk en Neeltje. Hun eigen kinderen kunnen er ook wat van. Zoon Tjalling doet op 11 februari 1819 op het gemeentehuis van Dantumadeel aangifte van de geboorte van zijn dochter Antje. Tjalling was toen 21 jaar oud, de moeder, Sjoerdje Meinderts Leij, telde slechts 19 lentes. In de akte staat vermeld, dat Sjoerdje bij Tjalling inwoont. Ze zijn dus nog niet getrouwd. Het huwelijk grijpt later dat jaar plaats, op 21 maart. Het spreekt voor zich dat er het jaar daarop weer een kind ter wereld komt: Neeltje.

In november 1821 mag Tjalling weer de gang naar het gemeentehuis maken. Dit keer echter niet om een eigen kind aan te geven. Hij komt melden dat zijn zus, Sjoukje Sierks Walstra, bevallen is van een gezonde dochter, die zij Sijke noemt. De vader van het kind wordt in de akte niet genoemd. Schandelijk!

In het Jaar Een duizend acht honderd en eenentwintig den *Dierd.*
 der maand *November* des voor-middags ten *Negeu* uren,
 is voor ons *Gedeman* Officier van den Burgerlijken
 Stand der *Grietenij Bantjerwadeel*, PROVINCIE VRIESLAND,
 gecompareerd *Tjalling Sierks Walstra* oud vier
 en twintig jaren, dagloner woonachtig te *Neuwoerden*
 den welk ons heeft voorgesteld een kind van het
 vrouwlijke geslacht, (getoerd te *Neuwoerden*) het
 welk hij verklaard, dat geboren was te *Neuwoerden*
 den op woensdag den een en dertigsten der jongst
 leden maand *October*, des namiddags om *Twee*
uren, uit *fontje Sierks Walstra* oud twee en twintig
 jaren, dagloner, woonachtig te *Neuwoerden*,
 zuster van de comparant, welk kind de comparant
 verklaard te noemen van *Sijke*.
 Voorengemelde verklaring en voorstelling is ge-
 schied in tegenwoordigheid van *Jan Klases*
Hofstra oud negen en veertig jaren, dagloner en
Johannes Dirks Hoogstra oud twee en twintig
 jaren, dagloner, beide te *Neuwoerden* woonachtig.
 En heeft de comparant dert na gedaane voor-
 leringe benevens ons ondertekend, en de getuigen
 verklaard niet te kunnen schrijvens hebbende de
 doorhaling van *drie* woorden in dert ante gaid ge-
 nuert. -
T S Walstra

J. P. Bergstra

Overigens is het bij genealogisch onderzoek oppassen geblazen bij zo'n buitenechtelijk kind. Het was namelijk de gewoonte, de tweede naam van zo'n kind af te leiden van de grootvader. In latere volkstellingen kun je Sijke dan ook terug vinden als Sijke Sierks. De oppasende lezer heft het al begrepen: je zou makkelijk kunnen concluderen, dat Sierk Sijes en Neeltje Tjallings nog een vijfde kind gekregen hebben. Maar dat kan natuurlijk van zijn levensdagen niet, want Sierk Sijes is al in 1813 overleden. En toegegeven, een Van der Woude kan veel, ja zeker, maar posthuum een kind verwekken lijkt mij toch wat overdreven. Sijke blijft overigens niet bij haar moeder wonen, maar wordt liefdevol opgenomen in het gezin van haar tante, Baukje Sierks.

Maar terug naar de stamlijn. De stamdrager, de schipper Meindert Tjallings, slaagt er in zonder kleerscheuren in het huwelijksbootje te stappen. Op 11 mei 1848 trouwt hij met Froukje Minnes Weima. Uiteraard wint, zoals dat zo mooi heet, Meindert al snel kinderen bij haar. Maar alles keurig en betamelijk volgens het (huwelijks)boekje. Toch is het nog de vraag, of ook deze generatie de buitenechtelijke zwangerschap niet bespaard is gebleven, want in het bevolkingsregister van Dantumadeel duiken aan het eind van de jaren 1860 bij het gezin de volgende twee namen op. Hendrik Meinderts en Sjoerd Meinderts zijn te Assen geboren op respectievelijk 15 en 18 juli 1868. Nakomertjes? Waarschijnlijk wel. Maar de beide jongens staan - vreemd genoeg - vermeld als 'kleinzoon' van Meindert Tjallings.

Op 15 juli 1868 doet Meindert aangifte van de geboorte van Hendrik. Uit de akten blijkt zonneklaar, dat Hendrik een zoon is van Meindert en Froukje. Maar dan komt het. Op 18 juli 1868 meldt ene Willemien Meijer een geboorte, die daags daarvoor heeft plaatgevonden. Het gaat om een kind van het vrouwelijk geslacht, geboren uit Froukje van der Woude. Laat er geen misverstand over bestaan; weliswaar wordt twee keer dezelfde naam, Froukje, gebruikt, maar het gaat hier wel degelijk om moeder en dochter. Wie goed kan lezen, ziet, dat zij slechts 18 jaren oud was. Haar moeder daarentegen was al rond 44 jaren oud. Als ik dit tafereel een beetje voor mijn geestesoog haal, dan zie ik op het ongetwijfeld toch al niet zo ruim bemeten potscheepje van Van der Woude begin juli van het jaar 1868 twee hoogzwangere vrouwen rondlopen. Stilaan kan ik dan ook wel begrijpen, waarom de familie uit Dantumadeel vertrokken is, Het kunnen even zo goed economische motieven geweest zijn, maar het is niet helemaal ondenkbaar, dat de geboorte in Assen niet helemaal toevallig was. Roddel en achterklap zullen immers in het toch weinig kosmopolitische Veenwouden niet van de lucht zijn geweest.

De familie wordt vanaf de generatie van Minne, Tjalling en Hendrik zo groot, dat ik nog niet over een volledig overzicht beschik. In mijn eigen stamlijn echter, gaat Minne Meinderts echter onverdroten voort op de door zijn voorouders bewandelde weg. Hij trouwt op 11 augustus 1881 met Jantina Vos. Zij moet toch hoogzwanger voor het altaar hebben gestaan, want op de 25ste van diezelfde maand schenkt zij het leven aan een gezonde tweeling, Meindert en Frouwkje.

Die Meindert, mijn overgrootvader, maakt het zo mogelijk nog bonter. Hij trouwt namelijk met zijn eigen nicht, Berendina Vos. Naar de historie wil, besloten zij tijdens een zomers uitje met hun respectievelijke partners tot 'stuivertje wisselen', een ouderwetse partnerruil *avant la lettre* zullen we maar zeggen, Ik weet niet, wat er van het andere minnekozende paartje geworden is, maar voor Meindert en Berendina echter heeft dat mogelijk kort moment van ongetwijfeld intens geluk echter wel gevolgen. Zij treden te Groningen in het huwelijk op 9 januari 1902 en op 5 juli van dat jaar wordt het jonge gezin verblijd met de geboorte van zoon Minne Meindert. Ik wilde het hierbij, om voor de hand liggende redenen, maar laten.